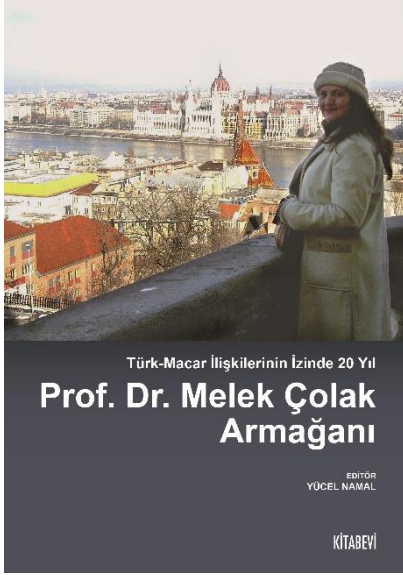

Yücel Namal (Ed.) (2020). *Türk-Macar İlişkilerinin İzinde 20 Yıl: Prof. Dr. Melek Çolak Armağanı*. İstanbul: Kitabevi Yay. ISBN: 978-605-7819-41-3.*

Tevfik Orkun DEVELİ**

Türk ve Macar halklarının birbirlerine olan ilgisi, mazisi kadim devirlere dek uzanan filolojik, edebî, kültürel ve tarihsel ortak mirasın -keza etnik akrabalığa ilişkin halen tartışılmalı gelen ciddi delillerin- sağladığı birikimle giderek artmaktadır. Günümüzde hacmi her geçen gün genişleyen çoklu iş birliği imkânları sayesinde Cumhuriyet Dönemi'nden sonraki ikinci baharını, hatta yakın geçmişte Türkiye'nin Budapeşte Büyükelçisi Ahmet Akif Oktay tarafından (2018, Ekim 5) “altın dönemini” yaşadığı ifade edilen Türk-Macar ilişkileri, ulusal ve uluslararası düzeyde yapılacak bilimsel çalışmalar için araştırmacılara birçok yönden halen bakir ve kendini sürekli güncelleyen geniş bir alan sunmaktadır.

Bu bağlamda, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi bünyesinde 1936 yılından bu yana akademik faaliyet yürüten Hungaroloji Kürsüsü başta olmak üzere Macar Kültür Merkezi ve Türk Macar Dostluk Derneği gibi kuruluşlar tarafından ikili ilişkilere sunulan katkı, hemen her nesilden Türk, Macar -ve sair yabancı- uzmanların yanı sıra bağımsız araştırmacıların da disiplinlerarası çalışmaları sayesinde giderek artmakta ve devamlılık kazanmaktadır.

Taşındıkları akademik hüviyetin yanı sıra birer kültür elçisi olarak iki halk arasındaki dostluğu pekiştirmeye gayret eden bu isimlerden biri de yirmi yıldır bilfiil yürüttüğü bilimsel araştırmalar ve Türkiye'deki Hungaroloji literatürüne sunduğu katkılarla tanınan Prof. Dr. Melek Çolak'tır¹. Kendisine ithaf edilen

* Tanıtım Yazısının Geliş ve Kabul Tarihleri: 18.06.2020 - 18.11.2020

** Arş.Gör.Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Muğla, Türkiye. orkundevli@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2768-111X

¹ Halen Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapan Prof. Dr. Melek Çolak'ın, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Türk-Macar ilişkilerine yönelik çok sayıda bilimsel çalışması bulunmaktadır. Prof. Dr. Melek Çolak, 2010 yılından bu yana Türk-Macar ilişkileri üzerine lisans ve lisansüstü seviyelerde dersler yürütmekte olup, aynı kurum bünyesinde 2014 yılından beri faaliyet

Türk-Macar İlişkilerinin İzinde 20 Yıl: Prof. Dr. Melek Çolak Armağanı adlı eser de aynı bağlamda Türkler ile Macarlar arasındaki köklü ilişkilere ışık tutan güncel örneklerden biri olarak değerlendirilebilir.

Çalışma hayatında alanına değerli katkı ve hizmetlerde bulunmuş olan akademisyenlere saygı, övgü ve teşekkür mahiyetinde hazırlanan armağan kitap geleneğinin bir parçası olarak ele alınması gereken bu eser, tecrübeli ve genç nesilleri bir araya getiren, dokuzu Macar², on beşi Türk³ olmak üzere toplam yirmi dört akademisyenin üç ana başlık altında çoğunlukla ilk defa yayımladığı yirmi bir özgün bilimsel çalışmayı içermektedir.

Eserin “İlk Dönem Türk Macar İlişkileri” başlığını taşıyan birinci bölümünde: Bizans İmparatoru VII. Konstantinos Porphyrogenitus’a ait kayıtlarda Hunları, Macaristan’da Kuman kültürel mirasının izlerini, Macarların Kafkas coğrafyasına duydukları merakın nedenlerini, Macar ve Türk halk bilimi açısından evlilik kurumuna özgü terminolojik benzerlikleri mercek altına alan, ayrıca Macarca ile Türkçe arasındaki derin dil temaslarını yeni yaklaşımlar etrafında yorumlayan araştırma makaleleri bulunmaktadır.

Çalışmanın “Osmanlı Dönemi Türk-Macar İlişkileri” başlıklı ikinci bölümünde: Batthyány Aile Arşivlerine göre XVII. yüzyıl Batı Macaristan’ında köy hayatı, Macar Bilimler Akademisi’nin Macar dilinin gelişimine sunduğu katkı, bilgi ve edebiyat sosyolojisi açısından Macar edebiyatına yansıyan Osmanlı imgesi, Macar Türkolog Gyula Németh’in Anadolu gezisi, bir başka Macar Türkolog Ármín Vámbéry’nin, Kont Dracula ve vampir fenomeni ile ilgili az bilinen ilişkisinin şarkiyatçılık bağlamındaki analizi, yine bu ünlü seyyahın oğlu Rustem

---

gösteren Türk Macar Akademik ve Bilimsel İş Birliği Uygulama ve Araştırma Merkezi’nin (TÜMACAM) kurucusu ve müdürüdür. Açılışını dönemin Macaristan Büyükelçisi János Hóvári ve Macaristan Fahri Konsolosu Osman Şahbaz gibi isimlerin yaptığı bu merkez, Türk-Macar ilişkilerinin geçmişine ışık tutan ve ikili ilişkileri geliştirmeye yönelik konferans, sempozyum, panel ve sergi gibi birçok bilimsel etkinliğe ev sahipliği yapmış, ayrıca lisans ve lisansüstü seviyelerde öğrenim görmek isteyen çok sayıda öğrenciyi Macaristan’daki saygın üniversitelerle buluşturmuştur.

² Yayın sırasına göre esere katkı sunan Macar akademisyenlerin listesi şöyledir: Júlia Bartha, Éva Csáki, László Marác, Edit Tasnádi, Csorba György, Fodor Gábor, Oláh Péter, Gergő Mate Kovacs ve Simon P. Piroksa. Buna ek olarak Eötvös Loránd Üniversitesi’den István Vásáry de bu çalışma vesilesiyle Prof. Dr. Melek Çolak’a tebriklerini iletmiştir.

³ Yayın sırasına göre esere katkı sunan Türk akademisyenlerin listesi şöyledir: Osman Karatay, İsmail Doğan, Hüseyin Şevket Çağatay Çapraz, Yasemin Altaylı, Dursun Ayan, Tevfik Orkun Develi, Sezen Kılıç, Erdal Şalikoğlu, Alev Duran, Sezgin Topal Mızrak, Yücel Namal, Müjdat Karagülmez, Emre Saral ve Fatma Çalık Orhun. Bu isimlere ek olarak eserde yer verilen László Marác’a ait çalışmanın Türkçe çevirisi Serhat Kumbalı’ya aittir.

Vámbéry'nin gözünden Türk-Macar ilişkileri, Lipót Mosony örneğinde Büyük Savaş yıllarının İstanbulu'nda Macar tarih araştırmaları ve kültür siyaseti, Csaba Ujkéry'nin romanlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun Macaristan'dan çekilmesi gibi konular ele alınmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi Türk-Macar ilişkilerine ayrılan üçüncü ve son bölümde ise Türk-Macar kültürel ilişkileri bağlamında Macaristan'da eğitim alan Türkler, Macaristan Başbakanı Kont István Bethlen ve Türk dış politikası, Hofherr-Schranz-Clayton-Shuttleworth Macar Ziraat Fabrikası örneğinde Türkiye'de Macar zirai makine ve aletleri, Askerî Ataşe Imre Németh'in gözüyle 30'ların Türkiye'si, XX. yüzyılın ilk yarısında yükselişe geçen Türkiye-Macaristan ilişkileri, Türkiye'nin modernleşme sürecinde rol alan Macar uzmanlar, iki savaş arası dönemde Türkiye'nin Orta Avrupa'ya yönelik siyaseti ile Türk İş Birliği Koordinasyon Ajansı'nın Macaristan'daki faaliyetleri inceleme konusu olmuştur.

Bundan yaklaşık on beş sene evvel Türk-Macar ilişkilerine ulusal düzeyde gösterilen akademik ilginin halen sınırlı olduğu, hatta sosyal bilimlerin kısır araştırma alanlarından biri gibi telakki edildiği söylenebilir (Namal ve Develi, 2020, s. 18). Öte yandan, eserin içeriğinden de anlaşılacağı gibi kısacık bir süre, onun tarih, filoloji, edebiyat, halk bilimi, sosyoloji, uluslararası ilişkiler ve bunlarla etkileşim içerisine giren sair disiplinlere konu olabilen muazzam genişliğinin keşfedilmesi için yeterli olmuştur. Bu açıdan eserin bir yandan Türkçe literatüre özgün katkı sunarken, diğer yandan da artık ergin formuna kavuştuğu söylenebilecek bu araştırma alanının uluslararası çapta entelektüel meraka konu olan multidisipliner ufkunu ortaya koyduğu söylenebilir.

Buna ek olarak, Prof. Dr. Melek Çolak'ın yirmi sene önce Macaristan'a gerçekleştirdiği sıradan bir turistik geziyle başlayan ve yıllar sonra onu alanında uzman isimlerden biri haline getiren hayat serüveni, eserde yer verildiği şekliyle gelecekte bu alana yönelmek isteyen genç akademisyen adayları ile konunun meraklılarına tutkuyu, fedakarlığı ve imkânsızlıklarla başa çıkabilmeyi anlatan bir motivasyon kaynağı ve yol haritası olarak değerlendirilebilir.

Prof. Dr. Melek Çolak'ın rahlesinden geçen genç tarihçilerin öncülüğünde kendisiyle yolları bir daha ayrılmamacasına kesişen yerli ve yabancı akademisyenlerin katkılarıyla hazırlanan bu eser, Türk akademisinin bağlı olduğu gelenekleri bir kez daha hatırlatan ve bu vesileyle alana yönelik yeni araştırmaların görücüye çıktığı kıymetli bir çalışma olarak nitelendirilebilir. Bilim camiasına yararlı olması ve yeni çalışmaları teşvik etmesi dileğiyle...

Kaynakça

- Türkiye-Macaristan İlişkileri Altın Dönemini Yaşıyor.* (2018, 5 Ekim). Anadolu Ajansı. 17.06.2020 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiye-macaristan-iliskileri-altin-donemini-yasiyor/1273408> adresinden erişildi.
- Namal, Y. ve Develi, T. O. (2020). Prof. Dr. Melek Çolak'ın Yaşamı ve Eserleri. Y. Namal, (Ed.), *Türk Macar İlişkilerinin İzinde 20 Yıl: Prof. Dr. Melek Çolak Armağanı* içinde (ss. 15-28). Kitabevi Yayınları.